

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
YEREVAN STATE UNIVERSITY

Մանկավարժության և կրթության զարգացման կենտրոն
Центр педагогики и развития образования
Center of Pedagogy and Education Development

«Կրթությունը 21-րդ դարում»
Գիտամեթոդական միջազգային գրախոսվող հանդես

Թիվ 1(9), 2023
Երևան

«Образование в 21-ом веке»
Международный научно-методический рецензируемый журнал

Номер 1(9), 2023
Ереван

«Education in the 21st Century»
International Scientific-Methodical Peer-Reviewed Journal

No 1(9), 2023
Yerevan

*«ԿԸԹՈՒԹՅՈՒՆԸ 21-ԴԴ ԴԱՐՈՒՄ» գիտամեթոդական միջազգային գրախոսվող
հանդեսն ընդգրկված է ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարության ԲՈԿ-ի կողմից ընդունելի
պարբերական գիտական հրատարակությունների ցուցակում:*

*Международный научно-методический рецензируемый журнал «ОБРАЗОВАНИЕ
В 21-ОМ ВЕКЕ» включен в перечень периодических научных публикаций,
рекомендованных ВАК Министерства образования, науки, культуры и спорта РА.*

*"EDUCATION IN THE 21ST CENTURY" international scientific-methodical peer-reviewed
journal is included in the list of regular scientific publications guaranteed by the Supreme
Certifying Committee of the Ministry of Education, Science,
Culture and Sports of the Republic of Armenia.*

*Գիտամեթոդական միջազգային գրախոսվող հանդեսը տպագրվում է
Երևանի պետական համալսարանի գիտական խորհրդի երաշխավորությամբ:*

*Международный научно-методический рецензируемый журнал издается по
рекомендации Ученого совета Ереванского государственного университета.*

*The international scientific-methodical peer-reviewed journal is published by the
recommendation of Yerevan State University Scientific Council.*

❧ ❧

**Հանդեսը տպագրվում է ամերիկահայ բարերարներ տեր և տիկին
Արմեն և Սալբի Սոսիկյանների մեկենասությամբ:**

**Журнал издается при финансовой поддержке армянских благотворителей
Армена и Салби Сосикян.**

**The review is published by the financial support of Armenian benefactors
Mr. and Ms. Armen and Salbi Sosikyan.**

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԿԱԶՄԸ

Գլխավոր խմբագիր՝

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Ն. Կ.

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
Երևանի պետական համալսարան,
Հայաստանի Հանրապետություն

Խմբագրական խորհրդի անդամներ՝

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Հ. Վ.

Երևանի պետական համալսարանի ռեկտոր,
պատմ. գիտ. դոկտոր,
Հայաստանի Հանրապետություն

ԱՍՐԻՅԱՆ Է. Վ.

Երևանի պետական համալսարանի պրոռեկ-
տոր, հոգեբ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ,
Հայաստանի Հանրապետություն

ՄԱՐԴՈՅԱՆ Ռ. Ա.

գլխավոր խմբագրի տեղակալ, մանկ. գիտ. դոկ-
տոր, պրոֆեսոր, Շիրակի պետական համալսա-
րան, Հայաստանի Հանրապետություն

ԱԶԱՐՅԱՆ Ռ. Ն.

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Խ. Աբովյանի
անվ. հայկական պետական մանկավարժական
համալսարան,

ԲԵՐՄՈՒՄ Ա. Գ.

Հայաստանի Հանրապետություն
մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Դոնի Ռոստովի
Հարավային դաշնային համալսարան,
Ռուսաստանի Դաշնություն

ԲՈՅԼ Բ.

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Ձևավորող
գնահատման ուսումնասիրությունների
կենտրոն, Մանչեստրի համալսարան,
Մեծ Բրիտանիայի Միացյալ Թագավորություն

ԲՈՒՂՆԻԿ Ե. Բ.

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
Մերձկարպատյան ազգային համալսարան,
Ուկրաինա

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ Ա. Կ.

ֆիզմաթ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ,
Երևանի պետական համալսարան,
Հայաստանի Հանրապետություն

ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ Պ. Հ.

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ.,
Վանաձորի պետական համալսարան,
Հայաստանի Հանրապետություն

ԺՈՒԿ Ա. Ի.

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Բելառուսի
Մ. Տանկի անվ. պետական մանկ. համալսարա-
նի ռեկտոր, Բելառուսի Հանրապետություն

ԼՈՂԱՏԿՈ Ե. Ա.

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ., Չերկասի
Բ. Խմելնիցկու անվ. ազգային համալսարան,
Ուկրաինա

ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ Ռ. Խ.

ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ Ի. Կ.

ՀՈՊՏՆԵՐ Ի.

ՄԱՂԱԼԻՆՍԿԱ-ՄԻՉԱԼԱԿ Ի.

ՄԵՀՐԱՆԵԱՆ Ե.

ՆՈՎՈՏԻ Պ.

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ Հ. Հ.

ՊԼԱՉԻՆԴԱՍ Ս. Ս.

ՊՈՂՍՈՎԱԼ Ս. Ս.

ՎՈՒԲԵԼՍ Թ. Հ.

բան. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, Աբու Դաբիի կրթության և գիտության վարչություն, Որակի վերահսկողության բաժնի ղեկավար, Բարձրագույն կրթության սեկտոր, ԱՄԷ մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Խ. Աբովյանի անվ. հայկական պետական մանկավարժական համալսարան, Հայաստանի Հանրապետություն մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Գրացի համալսարան, Ավստրիայի Հանրապետություն մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Վարշավայի համալսարան, Լեհաստանի Հանրապետություն մանկ. գիտ. դոկտոր, Ջորջիա քոլեջ, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, Մասարիկի համալսարան, Չեխիայի Հանրապետություն մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Վ. Բրյուսովի անվան պետական համալսարան, Հայաստանի Հանրապետություն մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Խերսոնի պետական ագրարային և տնտեսագիտական համալսարան, Խերսոն, Ուկրաինա մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Մոսկվայի պետական մանկավարժական համալսարան, Ռուսաստանի Դաշնություն մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Ուտրեխտի համալսարան, Նիդեռլանդներ

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ НАУЧНОГО ЖУРНАЛА

Главный редактор:

АРУТЮНЯН Н. К.

Доктор пед. наук, профессор,
Ереванский государственный университет,
Республика Армения

Члены редакционного совета:

ОГАННИСЯН О. В.

Ректор Ереванского государственного
университета, доктор ист. наук, Республика
Армения

АСРИАН Э. В.

Проректор Ереванского государственного
университета, кандидат психол. наук, доцент,
Республика Армения

МАРДОЯН Р. А.

Заместитель главного редактора, доктор пед.
наук, профессор,
Ширакский государственный университет,
Республика Армения

АЗАРЯН Р. Н.

Доктор пед. наук, профессор,
Армянский государственный педагогический
университет, Республика Армения

БЕРМУС А. Г.

Доктор пед. наук, профессор,
Южный федеральный университет, Ростов-на-
Дону, Российская Федерация

БОЙЛ Б.

Доктор пед. наук, профессор, Центр
исследований формирующего оценивания,
Манчестерский университет, Великобритания

БУДНИК Е. Б.

Доктор пед. наук, профессор,
Прикарпатский национальный университет,
Украина

ВУББЕЛЬС Т. Х.

Доктор пед. наук, профессор,
Утрехтский университет, Нидерланды

ГЕВОРГЯН П. Г.

Доктор пед. наук, профессор,
Ванадзорский государственный университет,
Республика Армения

ГРИГОРЯН А. К.

Кандидат физ.-мат. наук, доцент,
Ереванский государственный университет,
Республика Армения

ЖУК А. И.

Доктор пед. наук, профессор, ректор
Белорусского государственного
педагогического университета, Республика
Беларусь

КАРАПЕТЯН И. К.

Доктор пед. наук, профессор,
Армянский государственный педагогический
университет, Республика Армения

ЛОДАТКО Е. А.

Доктор пед. наук, профессор,
Черкасский национальный университет,
Украина

МАДАЛИНСКА-МИЧАЛАК И.

Доктор пед. наук, профессор,
Варшавский государственный университет,
Республика Польша

МЕЙРАНЯН Е.

Доктор пед. наук,
Колледж Джорджия,
Соединенные Штаты Америки

НОВОТНЫ П.

Кандидат пед. наук, доцент,
Масариков университет, Чешская Республика

ПЕТРОСЯН Г. А.

Доктор пед. наук, профессор,
Государственный университет
им. В. Брюсова, Республика Армения

ПЛАЧИНДА Т. С.

Доктор пед. наук, профессор,
Херсонский государственный аграрно-
экономический университет,
Херсон, Украина

ПОДЫМОВА Л. С.

Доктор пед. наук, профессор,
Московский государственный педагогический
университет, Российская Федерация

ХАЧАТРЯН Р. Х.

Кандидат филолог. наук, доцент, Департамент
образования и знаний Абу-Даби (ADEK),
Руководитель отдела контроля качества, Сектор
высшего образования, ОАЭ

ХОПФНЕР И.

Доктор пед. наук, профессор,
Грацкий университет,
Австрийская Республика

EDITORIAL BOARD

Editor-in-chief:

HARUTYUNYAN N.K.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Yerevan State University, RA

Members of Editorial Board:

HOVHANNISYAN H. V.

Rector of Yerevan State University,
Doctor of Historical Sciences, RA

ASRIYAN E. V.

Vice-rector of Yerevan State University,
PhD in Psychological Sciences,
Associate Professor, RA

MARDOYAN R. A.

Deputy editor-in-chief, Doctor of Pedagogical
Sciences, Professor, Shirak State University, RA

AZARYAN R. N.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Armenian State Pedagogical University, RA

BERMUS A. G.

Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor, Rostov-on-Don

BOYLE B.

Southern Federal University, RF
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Center for Formative Assessment Studies,
University of Manchester, UK

BUDNIK O. B.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Precarpathian National University, Ukraine

GRIGORYAN A. K.

PhD in Physical and Mathematical Sciences,
Associate Professor, Yerevan State University, RA

GEVORGYAN P. H.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Vanadzor State University, RA

ZHUK A. I.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Rector of Belarus State Pedagogical University,
Republic of Belarus

LODAKTO E. A.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Cherkasy National University, Ukraine

KHACHATRYAN R. KH.

PhD in Philological Sciences, Associate Professor,
Abu Dhabi Department of Education and
Knowledge (ADEK), Head of Quality Control,
Higher Education Sector, UAE

KARAPETYAN I. K.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Armenian State Pedagogical University, RA

HOPFNER J.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
University of Graz, Republic of Austria

MADALINSKA-MICHALAK J.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
University of Warsaw, Republic of Poland

MEHRANIAN Y.

Doctor of Sciences, Georgia College, USA

NOVOTNÝ P.

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Masaryk University, Czech Republic

PETROSYAN H. H.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Brusov State University, RA

PLACHYNDA T. S.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Kherson State Agrarian and Economic University ,
Kherson, Ukraine

PODYMOVA L. S.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Moscow Pedagogical State University, RF

WUBBELS T. H.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Utrecht University, Netherlands

**Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական համալսարանի Մանկավարժության և կրթության զարգացման կենտրոն**

**Основатель и издатель:
Центр педагогики и развития образования
Ереванского государственного университета**

**Founder and Publisher:
Center of Pedagogy and Education Development of
Yerevan State University**

Խմբագրության հասցեն՝
ՀՀ, 0025, Երևան, Աբովյան
52ա, ԵՊՀ
Մանկավարժության և
կրթության զարգացման
կենտրոն:

Адрес редакции: Республика
Армения, 0025, Ереван,
ул. Абовяна 52а, Центр
педагогики и развития
образования ЕГУ.

Editorial address: Armenia,
0025, Yerevan, Abovyan str.,
52a, Center of Pedagogy and
Education Development of
YSU.

Հեռ.՝ (060) 71-06-16

Тел.: (060) 71-06-16

Tel: (060) 71-06-16

Էլ. կայք՝ publications.yasu.am
publishing.yasu.am

Эл.адрес: publications.yasu.am
publishing.yasu.am

Webpage:
publications.yasu.am,
publishing.yasu.am

Էլ. փոստ՝
education21@yasu.am

Эл.почта:
education21@yasu.am

E-mail: education21@yasu.am

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
25.05.2023
Հանձնված է տպագրության՝
15.06.2022

Число печати: 100
Включено в раздел:
25.05.2023
Сдано в печать:
15.06.2022

Printout: 100
Submitted to the section:
25.05.2023
Submitted to the printing:
15.06.2021

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝ համախառն չլինելով հեղինակների տեսակետներին:

Редакция может
публиковать материалы,
не соглашаясь с мнением
авторов.

Authors' ideas may not
necessarily coincide with those
of the editorial office.

Հանդեսի պատասխանատու քարտուղար՝

Լուսինե Հայրապետյան
մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ,
Երևանի պետական համալսարան, Հայաստան

Սույն համարի գրախոսները՝

Ազարյան Ռ.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ., ՀՊՄՀ, ՀՀ
Ալեքսանյան Ա.	մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ, ՀՀ
Աշիկյան Ա.	մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ, ՀՀ
Ավետիսյան Մ.	մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ, ՀՀ
Արզումանյան Ա.	բան. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ, ՀՀ
Բաղդասարյան Վ.	դասախոս, ԵՊՀ, ՄԿՁԿ, ՀՀ
Բարսեղյան Ա.	մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ՎՊՀ, ՀՀ
Բերմուս Ա.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Դոնի Ռոստովի Հարավային դաշնային համալսարան, ՌԴ
Բոյլ Բ.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Ձևավորող գնահատման ուսումնասիրությունների կենտրոն, Մանչեստրի համալսարան, Անգլիա
Գյուլբուդաղյան Վ.	բան. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ, ՀՀ
Խաչատրյան Ռ.	բան. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, Աբու Դաբիի կրթության և գիտության վարչություն, Որակի վերահսկողության բաժնի ղեկավար, Բարձրագույն կրթության սեկտոր, ԱՄԷ
Լոդատկո Ե.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ., Չեռկասի Բ. Խմելնիցկու անվ. ազգային համալսարան, Ուկրաինա
Կարապետյան Ի.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ., ՀՊՄՀ, ՀՀ
Հայրապետյան Լ.	մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ, ՀՀ
Ղազարյան Ա.	մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ, ՀՀ
Ղուկասյան Լ.	մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ, ՇՊՀ, ՀՀ
Մադալինսկա-Միչալսկ Ի.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Վարշավայի համալսարան, Լեհաստանի Հանրապետություն
Մարդոյան Ռ.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ., ՇՊՀ, ՀՀ
Մեհրանյան Ե.	մանկ. գիտ. դոկտոր, Ջորջիա քոլեջ, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ
Պետրոսյան Հ.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ., ԲՊՀ, ՀՀ
Պլաչինդա Տ.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Խերսոնի պետական ագրարային և տնտեսագիտական համալսարան, Խերսոն, Ուկրաինա
Պողիմովա Լ.	մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր, Մոսկվայի պետական մանկավարժական համալսարան, Ռուսաստանի Դաշնություն
Սաֆարյան Ք.	դասախոս, ԵՊՀ, ՄԿՁԿ, ՀՀ

Ամսագրում ներառված հոդվածներում արտահայտված մտքերի ու գաղափարների հեղինակային իրավունքը պատկանում է հոդվածի հեղինակ(ներ)ին. նա է (ներանք են) պատասխանատու հոդվածում առկա մտքերի ձևակերպման, ինչպես նաև բովանդակության համար:

Ответственный секретарь журнала:

Лусине Айрапетян
Канд. пед. наук, доцент,
Ереванский государственный университет, РА

Рецензенты данного номера:

Аветисян М.	канд. пед. наук, доцент, ЕГУ, РА
Азарян Р.	доктор пед. наук, проф., АГПУ, РА
Айрапетян Л.	канд. пед. наук, доцент, ЕГУ, РА
Алексян А.	канд. пед. наук, доцент, ЕГУ, РА
Арзуманян А.	канд. фил. наук, доцент, ЕГУ, РА
Ашикян А.	канд. пед. наук, доцент, ЕГУ, РА
Багдасарян В.	преподаватель, ЕГУ, РА
Барсегян А.	канд. пед. наук, доцент, ВГУ, РА
Бермус А.	доктор пед. наук, профессор, Южный федеральный университет, Ростов-на-Дону, Российская Федерация
Бойл Б.	доктор пед. наук, профессор, Центр исследований формирующего оценивания, Манчестерский университет, Великобритания
Гукасян Л.	канд. пед. наук, доцент, ШГУ, РА
Гюльбудагян В.	канд. фил. наук, доцент, ЕГУ, РА
Казарян А.	канд. пед. наук, доцент, ЕГУ, РА
Карапетян И.	доктор пед. наук, проф., АГПУ, РА
Лодатко Е.	доктор пед. наук, профессор, Черкасский национальный университет, Украина
Мадалинска-Мичалак И.	доктор пед. наук, профессор, Варшавский государственный университет, Республика Польша
Мардоян Р.	доктор пед. наук, проф., ШГУ, РА
Мейранян Е.	доктор пед. наук, Коледж Джорджия, Соединенные Штаты Америки
Петросян Г.	доктор пед. наук, проф., ГУ им В. Брюсова, РА
Плачинда Т.	доктор пед. наук, профессор, Херсонский государственный аграрно-экономический университет, Херсон, Украина
Подымова Л.	доктор пед. наук, профессор, Московский государственный педагогический университет, Российская Федерация
Сафарян К.	преподаватель, ЕГУ, РА
Хачатрян Р.	Кандидат филолог. наук, доцент, Департамент образования и знаний Абу-Даби (ADEK), Руководитель отдела контроля качества, Сектор высшего образования, ОАЭ

Авторские права на идеи и мысли, выраженные в статьях журнала,
принадлежат автору/авторам статьи, которые несут ответственность за
формулировку и содержание статьи.

Executive secretary of the Journal:

Lusine Hayrapetyan,
Ph.D., Associate Prof,
Yerevan State University, RA

The Reviewers of this volume:

Aleksanyan A.	Ph.D., Associate Prof, YSU, RA
Arzumanyan A.	Ph.D., Associate Prof, YSU, RA
Ashikyan A.	Ph.D., Associate Prof, YSU, RA
Avetisyan M.	Ph.D., Associate Prof, YSU, RA
Azaryan R.	Doctor of Sciences, Prof., ASPU, RA
Barseghyan A.	Ph.D., Associate Prof., VSU, RA
Baghdasaryan V.	Lecturer, YSU, RA
Bermus A.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Rostov-on-Don Southern Federal University, RF
Boyle B.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Center for Formative Assessment Studies, University of Manchester, UK
Ghazaryan A.	Ph.D., Associate Prof., YSU, RA
Ghukasyan L.	Ph.D., Associate Prof., SHSU, RA
Gyulbudaghyan V.	Ph.D., Associate Prof, YSU, RA
Hayrapetyan L.	Ph.D., Associate Prof, YSU, RA
Khachatryan R.	PhD in Philological Sciences, Associate Professor, Abu Dhabi Department of Education and Knowledge (ADEK), Head of Quality Control, Higher Education Sector, UAE
Karapetyan I.	Doctor of Sciences, Prof., ASPU, RA
	Lodakto E. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Cherkasy National University, Ukraine
Madalinska-Michalak J.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, University of Warsaw, Republic of Poland
Mardoyan R.	Doctor of Sciences, Prof., SHSU, RA
Mehranyan E.	Doctor of Sciences, Georgia College, USA
Petrosyan H.	Doctor of Sciences, Prof., Brusov SU, RA
Plachynda T.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kherson State Agrarian and Economic University, Kherson, Ukraine
Podymova L.	Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Moscow Pedagogical State University, RF
Safaryan K.	Lecturer, YSU, RA

The copyright to the ideas and thoughts expressed in the articles contained in the journal belong to the author(s) of the article, and he/she (they) is (are) responsible for the formulation and content of the article.

ԲԱԺԻ 1. ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ	16
РАЗДЕЛ 1: ТЕОРИЯ ПЕДАГОГИКИ	16
SECTION 1: THEORY OF PEDAGOGY	16
Հարությունյան Նազիկ	
«ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ» ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ «ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ ԲՈՂՈՐԻ ՀԱՄԱՐ» ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՈՒՄ	16
Գալստյան Մարինա	
ՀՀ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՉ ՖՈՐՄԱԼ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆԸ ԵՎ ՀԱՐՄԱՐՈՒՄԸ ԱՇԽԱՏԱՇՈՒԿԱՅՈՒՄ	25
Խաչատրյան Ռոբերտ	
ՇԱՀԱԿԻՑՆԵՐԻ ՆԵՐԳՐԱՎՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԱՄՐԱՊՆԴՈՒՄԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՀՀ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՄՐՑՈՒՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ	33
Бермус Александр	
ХРОНОТОПОЛИНГИСТИЧЕСКИЙ (ХТЛ) ПОДХОД К ИССЛЕДОВАНИЯМ ТРАНСФОРМАЦИЙ ОБРАЗОВАНИЯ	41
Груздова Ольга Щербакова Наталья	
ИССЛЕДОВАНИЕ ИНКЛЮЗИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВУЗА	50
Пантюк И.В.	
РЕФЛЕКСИЯ – МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ МОЛОДЕЖИ	59
Четырбок Наталья	
ОБРАЗОВАНИЕ КАК ДЕТЕРМИНИРУЮЩИЙ ФАКТОР НАЦИОНАЛЬНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ	65
ԲԱԺԻ 2. ՈՒՍՈՒՑՈՒՄ ԵՎ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	75
РАЗДЕЛ 2: ОБУЧЕНИЕ И ВОСПИТАНИЕ	75
SECTION 2: TEACHING AND UPBRINGING	75
Արզումանյան Արմենուհի	
ՄԻՋԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐ. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ	75
Բարբաթյան Մերուպ	
ՁՅՈՒԴՈՅԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒԺԸ ԴՊՐՈՑԱՀԱՍՏԱԿ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ	81
Գրիգորյան Անգին, Այվազյան Գայանե	
ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՑԻԿԼԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ԻՆՏԵԳՐՎԱԾ ԴԱՍԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ, ԱՆՅԿԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՄԻՋՈՅ	90
Հարոյան Լիզա, Հարոյան Ալինա	
ԿՐՏՄԵՐ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԸ ՎՏԱՆԳՈՂ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ	102
Ангуриян Сусанна	
К ВОПРОСУ О ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В АРМЕНИИ	110

10. Шамшович В.Ф., Фаткуллин Н.Ю., Сахарова Л.А., Глушкова Л.М. Цифровая трансформация образования // Вестник УГНТУ. Наука, образование, экономика. Серия: Экономика, 2020. №1 (31).

Получено: 30.03.2023

Received: 30.03.2023

Рассмотрено: 10.04.2023

Reviewed: 10.04.2023

Принято: 26.04.2023

Accepted: 26.04.2023

Journal "Education in the 21st Century", Vol1-9/1/, 2023

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License

378.147

<https://orcid.org/0000-0003-1752-1462>

DOI:10.46991/ai.2023.1.50

<https://orcid.org/0000-0002-4943-3224>

RESEARCH OF INCLUSIVE COMPETENCE OF PEDAGOGICAL UNIVERSITY STUDENTS

Gruzdova Olga

Ph.D., Associate Prof.

Penza State University, Russia

olga_gruzdova@mail.ru

Shcherbakova Natalya

Ph.D., Associate Prof.

Penza State University, Russia

stenyakova-n@mail.ru

Summary

This article deals with the issue of the formation of inclusive competence of pedagogical university students. The analysis of scientific literature on the problem allowed revealing the essence of students' inclusive competence – future teachers, revealed its relevance and showed that not enough attention is paid to its formation.

The purpose of the study is to determine the level of formation of inclusive competence of pedagogical university students in the process of their professional training.

Based on the goal, during the organization and conduct of the study, a range of specific tasks was solved.

The first task was to study modern psychological and pedagogical literature on inclusive education and teacher training for its implementation. The solution of the first task also involved the analysis of existing theoretical approaches to the disclosure of the essence of the concept of "inclusive competence". The views of modern scientists on its interpretation were considered, structural components were highlighted. In this study, inclusive competence was defined as a component of a teacher's professional competence and was considered as an integrative personal education that allows him to implement professional and pedagogical functions, taking into account the peculiarities of inclusive practice. The components of inclusive competence of pedagogical university students are motivational-personal, cognitive and activity.

To determine the current level of inclusive competence of students, the levels and criteria of this professional quality of future teachers (motivational, personal, cognitive and activity) were determined.

In the course of the study, it was found that the majority of students have an inclusive competence formed insufficiently. Future teachers are experiencing serious difficulties in organizing joint education of children with normotypic development and children with disabilities. Hence, there is a need to develop and implement a model of the process of formation of inclusive competence in the practice of university training of teaching staff.

Keywords: professional competence; inclusive competence; student; future teacher; higher pedagogical education.

**ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՆԵՐԱՌԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ**

Գրուգրովա Օլգա

մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ

*Պենզայի պետական համալսարան, Ռուսաստան
olga_gruzdova@mail.ru*

Շչերբակովա Նատալյա

մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ

*Պենզայի պետական համալսարան, Ռուսաստան
stenyakova-n@mail.ru*

Ամփոփում

Այս հոդվածում քննվում է մանկավարժական համալսարանի ուսանողների ներառական իրավասության ձևավորման խնդիրը: Խնդրի վերաբերյալ գիտական գրականության վերլուծությունը հնարավորություն տվեց բացահայտելու ուսանողների՝ ապագա ուսուցիչների ներառական իրավասության էությունը, արդիականությունը և ցույց տվեց, որ բավարար ուշադրություն չի դարձվում դրա ձևավորմանը:

Ուսումնասիրության նպատակն է որոշել մանկավարժական համալսարանի ուսանողների ներառական իրավասության ձևավորման մակարդակը նրանց մասնագիտական վերապատրաստման գործընթացում:

Ելնելով նպատակից՝ ուսումնասիրության կազմակերպման և անցկացման ընթացքում լուծվել են որոշակի խնդիրներ:

Առաջին խնդիրն էր ուսումնասիրել ներառական կրթության ու դրա իրականացման համար ուսուցիչների վերապատրաստման վերաբերյալ հոգեբանական ու մանկավարժական ժամանակակից գրականությունը: Առաջին խնդրի լուծումը ներառում էր նաև «ներառական իրավասություն» հասկացության էությունը բացահայտելու առկա տեսական մոտեցումների վերլուծություն: Դիտարկվել են մերօրյա գիտնականների տեսակետները դրա մեկնաբանության վերաբերյալ, կարևորվել են կառուցվածքային բաղադրիչները: Այս ուսումնասիրության մեջ ներառական իրավասությունը սահմանվել է որպես ուսուցչի մասնագիտական իրավասության բաղադրիչ՝ դիտարկվելով որպես ինտեգրատիվ անձնական կրթություն, ինչը նրան թույլ է տալիս իրականացնել մասնագիտական ու մանկավարժական գործառնություններ՝ հաշվի առնելով ներառական պրակտիկայի առանձնահատկությունները: Մանկավարժական համալսարանի ուսանողների ներառական իրավասության բաղադրիչներն են մոտիվացիան, անձնական, ճանաչողական գործունեությունը:

Ապագա ուսուցիչները լուրջ դժվարություններ են ունենում նորմատիվային զարգացում և հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համատեղ ուսուցում կազմակերպելու հարցերում: Հետևաբար կարևորվում են մանկավարժական անձնակազմի համալսարանական վերապատրաստման պրակտիկայում ներառական իրավասության ձևավորման գործընթացի մոդելի մշակումն ու իրականացումը:

Բանալի բառեր: Ասանագիտական իրավասություն, ներառական իրավասություն ուսանող, ապագա ուսուցիչ, բարձրագույն մանկավարժական կրթություն:

ИССЛЕДОВАНИЕ ИНКЛЮЗИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВУЗА

Груздова Ольга Геннадьевна

Кандидат педагогических наук, доцент

ФГБОУ ВО «Пензенский государственный университет», Россия

olga_gruzdova@mail.ru

Щербакова Наталья Евгеньевна

Кандидат педагогических наук, доцент

ФГБОУ ВО «Пензенский государственный университет», Россия

stenyakova-n@mail.ru

Аннотация

В данной статье рассматривается проблема формирования инклюзивной компетентности студентов педагогического вуза. Анализ научной литературы по проблеме позволил раскрыть сущность инклюзивной компетентности студентов – будущих педагогов, выявил ее актуальность и показал, что недостаточно внимания уделяется ее формированию.

Целью исследования является определение уровня сформированности инклюзивной компетентности студентов педагогического вуза в процессе их профессиональной подготовки.

Исходя из цели, в ходе организации и проведения исследования был решен спектр определенных задач.

Первой задачей являлось изучение современной психолого-педагогической литературы по вопросам инклюзивного образования и подготовки педагогов для его реализации. Решение первой задачи предполагало также анализ существующих теоретических подходов к раскрытию сущности понятия «инклюзивная компетентность». Были рассмотрены взгляды современных ученых на ее трактовку, выделены структурные компоненты. В данном исследовании инклюзивная компетентность определялась как компонент профессиональной компетентности педагога и рассматривалась как интегративное личностное образование, позволяющее ему реализовывать профессионально-педагогические функции с учетом особенностей инклюзивной практики. Компонентами инклюзивной компетентности студентов педагогического вуза являются мотивационно-личностный, когнитивный и деятельностный.

Для определения актуального уровня инклюзивной компетентности студентов были определены уровни и критерии этого профессионального качества будущих педагогов (мотивационно-личностный, когнитивный и деятельностный).

В процессе исследования было установлено, что у большинства студентов инклюзивная компетентность сформирована недостаточно. Будущие педагоги испытывают серьезные затруднения при организации совместного обучения детей с нормотипичным развитием и детей с ОВЗ. Отсюда возникает необходимость разработки и внедрения модели процесса формирования инклюзивной компетентности в практику вузовской подготовки педагогических кадров.

Ключевые слова: профессиональная компетентность; инклюзивная компетентность; студент; будущий педагог; высшее педагогическое образование.

Проблема.

Инновационным процессом, реализующимся в системе российского образования и позволяющим осуществлять обучение, воспитание и развитие всех без исключения категорий детей является инклюзивное образование. Сегодня инклюзия выступает мощным трендом, способным изменить образовательную среду, отношение к ребенку, а также в целом общественное пространство России.

«Կրթությունը 21-րդ դարում»
Գիտամեթոդական միջազգային գրախոսվող հանդես
Թիվ 1(9), 2023
Երևան

«Образование в 21-ом веке»
Международный научно-методический рецензируемый журнал
Номер 1(9), 2023
Ереван

«Education in the 21st Century»
International Scientific-Methodical Peer-Reviewed Journal
No 1(9), 2023
Yerevan

*Հանդեսի շապիկին Մեսրոպ Մաշտոցի դիմանկարն է
(հեղինակ՝ Ստեփանոս Ներսիսյան):*

*На обложке журнала изображен портрет Месропа Маштоца
(Автор – Степанос Нерсисян).*

*On the cover of the journal is a portrait of Mesrop Mashtots
(Author: Stepanos Nersisyan).*

Համակարգչային ձևավորումը՝ Կ. Չալաբյանի
Հրատ. խմբագրումը՝ Մ. Հովհաննիսյանի, Ա. Խիզանցյանի, Գ. Հարությունյանի

Ստորագրված է տպագրության՝ 15.06.2023:
Չափսը՝ 60x84 ¹/₁₆: Տպ. մամուլը՝ 16.25:
Տպաքանակը՝ 100:

ԵՊՀ հրատարակչություն
ք. Երևան, 0025, Ալեք Մանուկյան 1
www.publishing.am